

JOHANNENE HARJUTUSKOOLI!

Riiklikus õppekavas kirjeldatud eesti keele kursuste teemasid hõlmab Koolibri põhiõppevara „Johannes“, milles on ühtekokku kuus õpikut-töövihikut. Praktilises keeleõppes on aga valdkondi, mis võiksid teistest rohkem tähelepanu pälvida. „Johannese harjutuskool“ pakub kohustuslikele kursustele lisaks süsteemset käsitlust mitmesuguste keeleteemade kohta.

Sarja on seega kavandatud harjutusvara, mille eesmärk on arendada praktilisi, eluks vajalikke keelega seotud oskusi. Kogumikud on koostatud nõnda, et neid oleks mugav kasutada niihästi „Johannese“ sarja juurde kui ka eraldi.

Esimesed kaks kogumikku on äsja, uue kooliaasta alguseks ilmunud. Loovkirjutusülesannete vihiku on koostanud Monika Undo, kes on Koolibri tiiva all muu hulgas välja andnud kaks kirjandusõpikut. Ka võõrsõnavara vihiku autor Argo Mund on Koolibriga koostööd teinud palju aastaid, esialgu konsultandina Eesti Keele Instituudist, viimati „Johannese“ 3. osa kaasautorina. Mõlemad autorid teevad koolis õpetajatööd ja on hästi kursis sellega, misuguse kirjavara järele on koolis praktiline vajadus.

Juba on ideid „Johannese harjutuskooli“ jätkamiseks. Tõenäoliselt rohkem, kui põhiõpivarasse on mahutunud, nõuab tähelepanu viitamine ja tsiteerimine. Mis tahes žanrisse kuuluva teksti koostamiseks kasutatakse tihti teiste autorite loomingut. Kuidas aga oma ja võõrad mõtted nii lahuse hoida, et see kellelegi ülekohut ei tee, tuleks harjutada juba üldhariduskoolis. Seda kinnitab mitu viimase ajal Eesti avalikus elus

skandaalihõnguliseks paisutatud juhtumit. Mitmesugused uurimistöö juhendid on küll hästi kättesaadavad, aga ühe kohustusliku töö koostamine ei kujunda vilumust ega piisa ilmselt ka mõnest õpikupätkist, milles korrektset tsiteerimist ja refereerimist aeg-ajalt meelde tuletakse.

Tekstitöö puhul pole ületreenimist kartata ja nii on tegijate mõtted liikunud veel näiteks argumenteerimis- ning suulist ja kirjalikku teksti kõrvutava vihiku suunas. Mõistagi on teretulnud kõik õpetajate ettepanekud, mis aitavad kujundada ühe väärt harjutusvara sarja.

MARGIT ROSS,
sarja eestvedaja

Loovkirjutusülesannete vihik

Loovkirjutusülesannete vihiku eesmärk on arendada loovust ja kirjutamisoskust. Kuigi vihikus on rohkesti viiteid „Johannese“ õpikomplektidele, saab seda vabalt kasutada ka gümnaasiumi kirjandustundides ja põhikooli vanemas astmes. Peale selle on loovkirjutusvihik hea abimees kõigile neile, kellele lihtsalt meeldib kirjutada, oma väikese formaadi tõttu on seda mugav kaasas kanda.

Liivahundi lugude autor Åsa Lind on öelnud: „Kirjutamine on kõige raskem asi, aga just see teebki kirjutamise lõbusaks.“ Kuigi kirjutamine võib teinekord tunduda keerulisena, nii keerulisena, et tekib suisa hirm valge paberi ees, siis tegelikult oskavad kõik isikupäraselt kirjutada. Loovkirjutusülesannete tehes peaks ka see, kes kirjutami-

sega just sina peal ei ole, jõudma äratundmiseni, et kirjutamine on põnev ja lõbus, ning kaduma peaks hirm valge paberi ees. Õpilasel on võimalus katsetada, mängida mõtete ja sõnadega, lammutada koost tekste, et neid siis uut moodi kokku panna. Muu hulgas saab kirjutada, millest võiksid omavahelisel kohtumisel rääkida mardipäev ja halloween või kuidas klassifitseerida jalanõusid või milline raamatutegelane Eesti kirjandusest võiks olla meie peaminister.

Kirjutamise puhul on olulisel kohal sõnavara. Nii on suunatud kirjutamisest huvitatud sõnajahile erinevate sõnaraamatute juurde, münti lisavad mitmed sõnaleiud. Sõnavara rikastamiseks, kuid ka silmaringi laiendamiseks on vihikus ristsõnu. Ja vahel on tore hoopis ise sõnu välja mõelda.

Vihikus on kirjutamise, lugemise ja loomise kohta palju tsitaate, mis peaksid õpilast inspireerima ja looma julgustama – kasvõi Jürgen Rooste mõte, et kirjutamine on kui krooniline haigus, mida välja ravida ei saa –, ning rohkesti lugemis- ja kuulamissoovitusi.

Meis kõigis on tublisti loovust ja loovkirjutusülesannete vihik aitab sellel valla pääseda.

MONIKA UNDO,
autor, Läänemaa
Ühisgümnaasiumi õpetaja

Võõrsõnavara vihik

Võõrsõnavara vihik sisaldab harjutusvara, mis kinnitab „Johannese“ õpikute rubriigi „Õpi ära!“ sõnu. Selles rubriigis esitatud võõrsõnade tõhusaks täienduseks on vihikus käsitlusse haaratud nendega

ortograafiliselt ja semantiliselt seotud keelendeid. Näiteks järgneb sõnade *profiil* ja *efektiivne* õigekirja meeldetuletamisele lisaharjutus teiste veaohlike *f*-iga sõnade kohta (*grafiti*, *muffinid*, *professionaalne*). Sõna *paradoks* järel saavad tähelepanu muudki *para*-algusega sõnad, mida kasutame igapäevases keeles.

Täheõigekirja ja sõnamoodustuse kõrval on harjutusi vormi- ja lausemoodustuse, sõnatähenduste ning sünonüümide-antonüümide kohta. Võimalik on koostada väiksemaid löike või terviktekste. Esimestel lehekülgedel on vaatluse all võõr- ja tsitaatsõnade tunnused ning mugandid.

Vastne kogumik aitab õppuril lihvida ÕSi, võõrsõnade leksikoni, Sõnaveebi jm Eesti Keele Instituudis valminud sõnakogude kasutamise oskust. Samuti on töövihikus videovaatamise harjutusi ja lühikesi lugemisülesandeid keelenähtuste mõtestamiseks, igale poole on lisatud õpilast suunavad küsimused. Peale kogu klassiga harjutamise pakub vihik mõndagi sügavama keelehuviga gümnaasistile.

Kõigi kolme gümnaasiumiaasta võõrsõnavara käsitlevad teemad on koondatud õpikupeatükkide kaupa ühte vihikusse. Iga klassi käsitluse lõpetab sõnaloend, mis on muutmata kujul võetud „Johannese“ õpikust. Kokkuvõtlike loendite tõttu saab vihikut pruukida nendeski gümnaasiumides, milles on käibel mõni muu õpivarasari peale „Johannese“.

Kus sõnu, seal mõnu!

ARGO MUND,
autor, Rakvere
Gümnaasiumi õpetaja

